

Høringsnotat om lov om endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. som følge av at Norge må gjennomføre Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 66/2010 av 25. november 2009.

1. Hovedinnholdet i forslaget

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sender på høring forslag til endring i lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v. (merkeloven). Forslaget innebærer at EUs nye forordning EF nr. 66/2010 av 25. november 2009 om EU-miljømerket gjennomføres i norsk rett i form av en endring av § 6 b i merkeloven som gir forordningen lovs kraft. Endringen består rent teknisk i å erstatte forordningen av 2000 med den nye forordningen fra 2010. I lovteksten er det kun henvisningen til rådsforordningen som endres.

2. Bakgrunnen for forslaget

EU har siden 1992 hatt en ordning med miljømerking av produkter. Formålet er at forbrukerne gjennom informasjon om hvordan produktene innvirker på miljøet, skal bli i stand til å treffe gode miljøvalg. Dette skal også stimulere til produksjon og markedsføring av produktalternativene som har minst innvirkning på miljøet. Erfaringer og analyser har vist at det er behov for endringer på flere områder, jf. punkt 3.

2.2 Hovedtrekkene i ordningen med miljømerket "Blomsten"

På samme måte som den nordiske "Svanen" er den europeiske miljøordningen "Blomsten" frivillig. Produktene kan få miljømerket når de tilfredsstillende visse minimumskrav som er fastsatt i såkalte kriteriedokumenter. Kriteriene skal utformes slik at det så langt det er mulig blir tatt helhetlig hensyn til miljøaspektene ved det enkelte produkt. Vurderingen bygger på "fra vugge til grav"-prinsippet, som innebærer at en må vurdere miljøvirkningene i alle fasene av et produkt.

Hovedprinsippet for EUs miljømerkeordning er at hvert land skal ha et ansvarlig organ for administrering av merkeordningen på nasjonalt plan. Næringsdrivende som produsent, fabrikkant, importør, tjenesteyter etc. kan søke det ansvarlige organ i ett av landene om tildeling av miljømerket til et produkt. Når det ansvarlige organet finner at produktet oppfyller kriteriene for produktgruppen, og tildeler merket, kan dette anvendes for/på produktene i hele EØS-området.

Kommisjonen skal, som etter tidligere ordning, etablere et miljømerkeutvalg, EUEB (European Union Ecolabelling Board), bestående av representanter for de nasjonale ansvarlige organer og ulike interessegrupper, som blant annet skal konsulteres om forslagene til nye kriteriedokumenter. Kommisjonen skal også fortsatt assisteres av en komité (Regulatory committee) med representanter for medlemsstatene, som etter kommittologiprosedyrene for "Regulatory procedure" stemmer over forslag til nye kriteriedokumenter. Dette innebærer at Kommisjonen er forpliktet til å iverksette vedtaket i komiteen.

3. Behovet for revisjon av forordning (EF) nr. 1980/2000

Erfaringene ved anvendelse av forordning (EF) nr. 1980/2000 har vist at det er behov for å øke effektiviteten og strømlinje driften av ordningen. En konsekvensanalyse viste at ordningen ikke oppfyller fastsatte mål. Merket er for lite kjent og har liten gjennomslagskraft i

industrien. EU-miljømerket bør også ha som formål å erstatte farlige stoffer med sikre stoffer når dette er teknisk mulig.

Målet med revisjonen av miljømerkeforordningen er:

- Å utbre kunnskapen, forståelsen og respekten for miljømerket.
- At kriterier utarbeides for de produkter og tjenester hvor miljømerket kan gi flest fordeler, først og fremst produktgrupper med betydelig miljøbelastning og derfor med et stort forbedringspotensiale.
- At forbrukerne kan velge mellom mange flere miljømerkede produkter.
- At kriteriedokumenter er lette å bruke ved offentlige innkjøp.
- At miljømerket både globalt og nasjonalt er tilpasset andre merker.
- At miljømerket kan tildeles virksomhetene med begrensede utgifter og anstrengelser og at det opprettholdes et høyt ambisjonsnivå slik at det sikres at miljømerket har troverdighet hos forbrukere og miljøgrupper.

3.1. De viktigste endringene i forordningen fra 2010 er:

Å sikre koordineringen mellom miljømerkeordningen og fastsettelse av kravene i direktiv 2009/125/EF av 21. oktober 2009 om rammene for fastsettelse av krav til miljøvennlig design av energirelaterte produkter.

Tiltak for å øke bruken av miljømerket

Muligheten for å anvende EU-miljømerket utvides med sikte på å begrense antallet miljømerkeordninger og for å fremme bedre miljøprestasjoner/kriterier i alle sektorer hvor miljøbelastningen spiller en rolle for forbrukernes valg. Det fremgår av den nye forordningen at for mat foretas det en undersøkelse for å sikre at kriteriene kan brukes, og at det kan sikres en verditilvekst. Det vurderes om kun økologisk merkede produkter skal få EU-miljømerket for å unngå forvirring blant forbrukerne når det gjelder mat og fødevarer som omfattes av Rådsforordning (EF) nr. 834/2007 av 28. juni 2007 om økologisk produksjon og merking av økologiske produkter.

Gebyrene knyttet til søknad og bruk av EU-miljømerket reduseres vesentlig både for å øke anvendelsen av EU-miljømerket og for å gi et incitament til dem som har produkter som oppfyller EU-miljømerkekriteriene. I bilag III gis det regler om søknadsgebyr og årsgebyr.

Søknadsgebyret skal svare til de reelle administrasjonskostnadene til behandlingen av søknaden. Gebyret skal ikke være lavere enn 200 euro og ikke høyere enn 1 200 euro. Det innføres en spesialbestemmelse for små og mellomstore virksomheter, og næringsdrivende fra utviklingsland. For mikrovirksomheter innføres det også en spesialbestemmelse. Tidligere var søknadsgebyret regulert i vedlegg V.

På visse vilkår settes behandlingsgebyret ned med 20 % for søkere som er registrert i fellesskapsordningen for miljøledelse og miljørevisjon og/eller sertifisert i henhold til ISO 14001. Årsgebyret er på opptil 1 500 euro for å benytte merket. Det innføres en spesialbestemmelse for små og mellomstore virksomheter og næringsdrivende fra utviklingsland. For mikrovirksomheter innføres det også en spesialbestemmelse.

Klarere betingelser og prosedyrer

Prosedyrene ved utarbeidelse og revisjon av EU-miljømerkekriteriene fremgår nå av bilag I.

Det fastsettes betingelser for anvendelsen av EU-miljømerket. For å sikre at betingelsene overholdes, kreves det at de ansvarlige organer foretar verifikasjoner og forbyr anvendelse av EU-miljømerket i de tilfeller betingelsene for bruk ikke er overholdt.

Det er utarbeidet standardkontrakt om betingelsene for anvendelse av EU-miljømerket, jf. bilag IV. Det innføres en mal for kriteriedokumentene for å sikre bedre brukervennlighet.

Oppfølging for EU/EØS-statene

Statene bør overveie å innføre retningslinjer når de fastlegger sine nasjonale grønne handlingsplaner for offentlige innkjøp, og de bør overveie å oppstille mål om offentlige innkjøp av miljøvennlige produkter.

Det kreves at det innføres bestemmelser om sanksjoner for overtredelse av forordningen.

4. Gjennomføring av forordningen ved endring i merkeloven

Det følger av artikkel 7 i EØS-avtalen at forordningen ”som sådan” skal gjøres til en del av avtalepartenes interne rettsorden. Dette innebærer i praksis at forordningen må gjennomføres i norsk rett, ved at det enten i lov eller forskrift blir fastsatt at den skal gjelde.

I § 6 b første ledd i merkeloven framgår det at rådsforordning nr. 1980/2000 gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til EØS-avtalen og EØS-avtalen for øvrig. Det er vurdert om det i stedet bør innføres en forskriftshjemmel i loven, med sikte på å vedta den norske teksten til forordningen som forskrift. En hovedgrunn til at man ved gjennomføringen av den opprinnelige forordningen ikke valgte denne løsningen, var at forordningens bestemmelser om taushetsplikt gikk lenger enn det som følger av bestemmelsene i forvaltningsloven, jf. Ot.prp. nr. 54 1997-98, punkt 3.2.2. Som i Ot.prp. nr. 88 2001-2002 foreslår departementet at den nye bestemmelsen utarbeides som den eksisterende, slik at det kun er henvisningen til rådsforordningen som endres. Teksten i den nye forordningen vil bli tatt inn i etterkant av lovteksten og vil erstatte eksisterende forordning. Dette innebærer at forordningen blir gjort gjeldende som lov, uten at en konkret forordningstekst blir tatt inn i lovteksten.

Når det gjelder kravet i den nye forordningen om å innføre sanksjoner vises det til merkelovens § 7 hvor forsettelig og uaktsom (aktløs) overtredelse av bestemmelsene i loven er straffbare.

Fristen for å sette i kraft ny lovgivning i samsvar med europaparlaments – og rådsforordningen er et halvt år etter EØS-komiteens vedtak. Av tidsgrunner sendes saken på høring før behandlingen i EØS-komiteen.

5. Forvaltning av merkeordningen

Etter artikkel 4 i den nye forordningen skal hver EØS-stat utpeke det eller de organer som har ansvaret for å utføre oppgavene som er fastsatt i forordningen (ansvarlig organ).

Stiftelsen Miljømerking i Norge ble opprettet i 1989 for å ivareta funksjonen som nasjonalt organ for den nordiske miljømerkeordningen (”Svanemerket”). Både private organisasjoner

og offentlige styresmakter er representert i styret for stiftelsen. Et sekretariat står for den daglige driften og behandler søknader om lisens til bruk av miljømerket "Svanen".

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger foreløpig til grunn at Stiftelsen Miljømerking, som også er ansvarlig organ for det nordiske miljømerket "Svanen", fortsatt vil være ansvarlig organ for det europeiske miljømerket "Blomsten". Stiftelsen får i dag midler over statsbudsjettet for å ivareta oppgaven som ansvarlig organ for EUs merkeordning. Reduksjon av gebyrer til det europeiske miljømerket vil kunne føre til en vridning av konkurransesituasjonen mellom de to merkene, ved at lisenshavere vil velge Blomsten fremfor Svanen på grunn av lavere gebyrer. Det vil på sikt kunne medføre inntektsvikt og spørsmål om større offentlige tilskudd for å opprettholde aktiviteten i miljømerkingsarbeidet. Det er imidlertid for tidlig å vurdere om og hvor omfattende disse konsekvensene eventuelt vil bli.